

TİASAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 5, Sayı: 19, Aralık 2018, s. 68-78

Doç. Dr. Aydoğan SOYGÜDEN

Erciyes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yönetimi Bölümü,
asoyguden@erciyes.edu.tr

Dr. Öğretim Üyesi, Mehmet GÜL

Cumhuriyet Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yönetimi Bölümü

MİLLİ VE MANEVİ DEĞERLERİN KORUNMASI VE GELİŞTİRİLMESİNDE ATA SPORUMUZ GÜREŞİN ÖNEMİ¹

Özet

Güreş sporu geçmişten günümüze kadar milli ve manevi değerlerimizi besleyen çok önemli kaynaklardan bir tanesidir. Türk halk kültürünün şekillenmesinde önemli yapı taşlarından biridir. Kültürel tarihimize baktığımızda birçok yerde güreş ile ilgili konuların olduğunu görmekteyiz. Böyle bir kaynağın daha aktif kullanılarak kültürel değerlerimizi korumak ve geliştirmek için bir araç olarak kullanılması gerektiği düşünülmektedir. Bu çalışma, milli ve manevi değerlerimizin korunması ve geliştirilmesi için ata sporumuz güreşin yaygın bir şekilde kullanılmasına dikkat çekmek amacıyla yapılmıştır. Çalışma literatür taraması şeklinde hazırlanmıştır. Günümüzde kültürel yozlaşma ile beraber toplumumuzda değerler kaybı meydana gelmektedir. Milli ve manevi değerlerden oluşan bu tür kayıpları korumak için güreş gibi ata sporlarımızı bir araç olarak kullanabiliriz. Özellikle ata sporumuz güreşin içerisinde geçen milli ve manevi kültürümüzü besleyen kavramlar yeni nesil gençlerimizde ilham kaynağı olabilir. Spor sadece fiziksel gelişimi değil aynı zamanda fizyolojik, psikolojik, kişilik ve karakter gelişimine katkıları bulunmaktadır. Ata sporumuz güreş binlerce yıllık tarihimizde her zaman en önemli milli sporlarımızdan bir tanesidir. Sonuç olarak günümüzde meydana gelen değerler kaybına neden olan etkenleri ortadan kaldırmak için ata sporumuz güreş bir araç olarak kullanılabilir.

¹ Bu çalışma 06- 08 Mayıs, 2016 tarihinde Kahramanmaraş'ta yapılan " III. International Traditional Turkish Wrestling Symposium and Games" kongresinde poster bildiri olarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Milli ve Manevi Değerler, Türk Halk Kültürü, Ata Sporumuz Güreş

**THE IMPORTANCE OF OUR ANCESTORS SPORT WRESTLING WITH
THE PROTECTION AND DEVELOPMENT OF NATIONAL AND SPIRITUAL VALUES**

Abstract

Wrestling sport is nourishment of our national and spiritual values of the past to the present is one of the most important sources. One of the most important building stone in the formation of the Turkish folk cultures. We see that the subject related to wrestling in many places we look at our cultural history. Such a resource is used more actively to protect our cultural values and is thought to be used as a tool to develop. This study was made for our ancestor sport of wrestling use of widespread a way to draw attention to the protection and development of our national and spiritual values. The study was prepared by a literature. Today, cultural degeneration occurs with the loss of value in our society. Our ancestor sports such as wrestling can be used as a tool as to protect such losses arising from national and spiritual values. In particular, the concepts of ancestor sport wrestling to feed our national and spiritual culture and can inspire a new generation of our young people. Sports are not only for physical development but also make contributions to the development of physiological, psychological, personality and characters. Our history of thousands of years our ancestors sport of wrestling is always one of our most important national sports. As a result, today our ancestors sport to eliminate the factors that cause the loss of occurred value wrestling used as a tool.

Keywords: National and Spiritual Values, Turkish folk culture, Our Ancestors Sports Wrestling

1. GİRİŞ

Ata sporumuz güreş binlerce yıllık tarihimizde en önemli spor dallarımızdan bir tanesi olmuştur. Tarihimize baktığımızda hem milli hem de manevi değerlerimizi besleyen çok önemli kaynaktır. Günümüz de meydana gelen kültürel yozlaşmaya karşı yeni nesil gençlerimizi korumak ve geliştirmek için güreş çok yaygın olarak kullanılması gerekmektedir.

Güreş veya Orta Asya’da yaşamış ve yaşamakta olan çeşitli Türk boylarının deyimiyle “Küreş”, Orta Asya’da doğup tüm tarih çağlarında ve göçler sonunda çeşitli diyarlarda uygarlıklar kurmuş olan Türklerin en belli başlı ve belki de en eski sporlarından. Bu nedenle Türkün güreşe “Ata Spor” adını vermesi kadar doğru ve yerinde bir tanım daha olamaz (Atabeyoğlu, 2000: 7). Bugün ata sporlarımızdan biri sayılan güreş Türklerde oldukça köklü ve önemli bir yere sahiptir (Türktaş, 1999).

Güreş; nesilden nesile aktarılan atalarımızın yadigârıdır, emanetidir. Geçmişimizin, spor tarihimizin ve kültürümüzün aynasıdır. Gelecek nesillere bırakacağımız ata yadigârı mirasımızdır. Türk’ü en güzel anlatabilecek geleneksel sporlarımızın en önemlisidir (Bayraktar ve Tozoğlu, 2015).

TİDSAD

Son zamanlarda meydana gelen kültürel kayıpları Akkurt'un (2008), yaptığı çalışma da görebiliriz. Akkurt'un (2008) yaptığı çalışma da genel olarak geleneksel güreşlere başlamada ata sporu olmasının, inanç boyutunda ele alınmasının, aile büyükleri ve çevre gibi faktörlerin etkili olduğu saptanmıştır. Bugün yapılan organizasyonların geçmişe oranla yok denecek kadar azaldığı, yapılan organizasyonlara katılımın ve ilginin bitmek üzere olduğu görülmüştür. Geleneksel güreşlerimizin geleneklerden yapılaş amacına, ödüllere müsabaka alanlarına, kıyafetlerden zamana kadar birçok değişim geçirdiği de saptanmıştır. Bu değişimlere neden olan faktörlerin başında toplumsal değişim, ekonomik nedenler gibi faktörler ilk sıralarda yer almaktadır.

O halde Türklerin vazgeçilmez kültürel mirası olan güreş geleneğimizi; kültürel erozyona uğratmadan devam ettirmek için gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Güreş gibi atıcılık, binicilik, okçuluk, cirit gibi geleneksel sporlarımızda kültürümüzün temel dinamiklerindedir. Bu nedenle bu geleneksel sporlarımızı içeren benzer çalışmaların yapılması gerekliliği önemlidir (Bayraktar ve Tozoğlu, 2015).

Bu bağlamda; ata sporumuz güreş, geleneksel dokusu zedelenmeden cazibe merkezine dönüştürülmelidir. Bu nedenle, spor tarihimizin her bireyinin göğsünü kabartacak kadar zenginliğe sahip olan Türk Güreşini; gençliğe tanıtmak, yaygınlaştırmak ve unutanlara hatırlatmak amacımız olmalıdır. Güreş ruhunu yaşatmak, unutturmamak ve kültürel erozyona uğratmadan yaymak gereklidir (Karaküçük, 1993).

Bir millet; törelerini koruyabildiği sürece millet vasfını muhafaza eder. Türk dünyasında tarihi güreş değerlerinin yaşatılması; Türk kültürü ve milli bütünlüğümüz için son derece önemlidir (Tüzün, 2010).

2. GÜREŞ

Güreş mücadele ve güç gerektiren önemli sporlarımızdan biridir. İnsanoğlu hayvanlarla, kendi cinsinden olanlarla yakından mücadele etmek zorunda kalınca kendi vücut ağırlığı kas gücünden faydalanma şeklini, yani güreş sanatını yaratmıştır. Güreş, iki canlı arasındaki mücadelenin en mükemmel şeklidir (Tayga, 1990). Güreş iki insanın birbiri ile hiç bir araç ve gereç kullanmadan eşit şartlarda belli bir alan, belli kurallar ve belli bir zaman içinde mertçe, yiğitçe yapılan zihinsel ve fiziksel bir mücadelesidir (Toksöz, 2011).

Kabileler veya insan toplulukları, yabani hayvanlardan korunmak ve yaşamları için gerekli besin maddelerini onları avlayarak temin etmek için kuvvetli olmak zorunda idiler. Bu maksatla aralarında yaptıkları yıkmaca (güreş), seyirtmek (koşu), taş atmak, yumruk döğüşü (boks) gibi benzeri oyunlarla beden kültürlerini geliştirerek, güçlü ve kuvvetli kalıyorlardı. Sonraları bu oyunları yabancı kabilelerden korunmak ve onlara üstünlük sağlamak için düzenli bir biçimde ve toplu olarak yapmaya başladılar (İşler ve Hergüner, 1999; Yıldırım, 1996)

3. TÜRK KÜLTÜRÜNDE GÜREŞ

Orta Asya'da Karakurum, Altay ve Tanrı Dağları çevresinde başlayan, o günden bu güne kadar gelen tarih şeridinin her döneminde, saraydan kışlalara, yerleşik yaşayandan göçerlere ve çobanlara kadar Türk milletinin her ferdi güreş sporunun yarışma, eğlence, gösteri ve sosyal statü göstergesi olarak benimsemiş ve uygulanmıştır (Toksöz, 2011).

Türklerin spor tarihinde engin ve spor geleneğinde zengin bir yeri olan güreş, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapı ve de yaşayışlarının hemen her safhasında yer almıştır. Sibiry'a'dan Balkanlara tüm Türk dünyası ve akraba toplumlarında güreş yapıp pehlivan olma geleneği, bir "onur formu" olmuştur. Türkler güreş yapmayı; ibadet, güreş yerini; ibadet yeri, güreş meydanını; er meydanı ve ibadet (cem) meydanları olarak görmüşlerdir (Petrov, 1994: 107-108; Nadiem, 1968: 14).

Türklerde güreşçiye bir spor formatını yerine getiren insan olmanın ötesinde, birçok erdemlilik ve kahramanlıkları üzerinde barındıran örgütsel, lider ve örnek kişilik olarak bakılmış, güreşe ve pehlivanlığa onursal payeler biçilmiştir (Türkmen, 2016).

Doğasında bireysel bir mücadele, savaş tarzı ve proto dinlerin parçası bulunan güreş, bu tarzıyla Türk halklarında Pehlivan Tekkeleri olarak örgütlenmiştir. Güreş tekke ve zaviyeleri, Türk güreşi ile pehlivanlık geleneğinin milli boyutunun dini mahiyetle ve Ehlibeytle kaynaştığı kutsal bir mekânlar durumunda olmuşlardır (Türkmen, 2016).

Türklerde spor düğün törenlerinde, dini ve milli bayramlarda halkı bir araya getirme gibi ve aynı amaçlar için kenetleyen çok önemli fonksiyonlarda üstlenmiştir. Folklorik güreşlerimiz milletimizin gelenek ve göreneklerini ortaya koyan öz kültürel folklorik değerlerimiz olup uzun yıllardan berri yaşayan Türk kültürünün canlı örneklerindedir. Günümüzde güreş milli sınırları aşmış ve bütün milletler tarafından yapılan bir spordur ama karakucak, aba, şalvar güreşleri bize has özelliklerdir (Uzun, 2004: 1060-1061).

Nevruz günü sabahı kızlı erkekli bir kısım genç, kırlara ve meydanlara toplanıp, Kökpar (Kökböri/gökbörü), Arkan Tartuv (Halat Çekme), Küres (Güreş), Avdarıspak, Kız Kuvuv (Kız Kovalama), Altıbakan (salıncak), Kol Tuzak, at yarışları gibi çeşitli eğlenceler, gösteriler yapıp, oyunlar oynarlar (Akçora, 2000:29; İbrayev, 2000: 175-177).

Her yerleşim yerinde her yaşta kimseler çeşitli yerli, millî oyunlar oynarlar. Oyunlar arasında "od atlaş" (ateşten atlama) oyunu mutlaka oynanır. Cambazlık, oğlak çekişme, horoz dövüşü, güreş gibi mahalli sporlar, sema, meşrep gibi sanat gösterileri yaygındır (Rahman, 1995: 13)

Destanlar, türküler söyler, oyunlar oynar, eğlenirler. Güreş, taş kaldırma, at yarışları, yapılır. Çocuklar yamaçlarda çimlerde kaydırılır, tabiatla kucaklaştırılır. Bütün Altay Türkleri böylece baharın geldiğine, yeni yılın her şeyi yenilediğine sevinip, eğlenirler (Yuguşeva, 2000: 403).

Meydanlarda güreş, at yarışları, taş (gülle) atma, yiğitlik gösterileri yapılır. Türküler okunur. Kobız, kıkobız, zurna, dombra, sızızgı gibi millî çalgılarla "uzun", "tögerek", "köşemek" gibi Nogay havaları çalınır. Kızlar ve delikanlılar oynarlar (İndraliyev, 1995: 151-153).

Davul, Anadolu'da geleneksel halk müziğinin en temel çalgılarında biridir. Tek başına kullanıldığı gibi özellikle zurna ile birlikte geleneksel bir ikili şeklinde düğünlerde, şenliklerde, bayramlarda, güreş alanlarında v.b kullanılmaktadır (Uzunkaya, 2010).

Türk'ün hayatında davul-zurna üç yerde vardır: Düğünde, savaşta ve güreşte (Tüzün, 2010). Yağlı Güreş, otantik müzik eşliğinde (davul-zurna ile) yapılan bir spordur (Toksöz, 2010).

Gerek Selçuklular gerekse Osmanlılar 'da güreşin sosyal yapıya ait kadimden gelen sportif amaçlı bir eğlence kültürü olduğunu ve idari yapıninsa bu geleneği himaye ve organize ettiğini belirtmek gerekir (Erler ve Özyurt, 2012).

Toplumlar tarihleri, gelenekleri, görenekleri ve kültürleri ile varlıklarını sürdürürler. Kültür varlıkları nesilden nesillere aktararak yaşatılmaya çalışılır ve gelecek kuşaklara emanet edilir. Geleneksel sporumuz yağlı güreşlerde giyilen kispet de Türk kültürünün bir ögesi olarak günümüze kadar gelmiştir (Özbil, 2009). Geleneksel sporların diğer bedensel aktivitelerden farklı yanı eğlence amaçlı, oyun ile ilişkili formlarda olmaları ve halk tarafından kabul görüp kuşaklar boyu aktararak yaygınlık kazanmalarıdır (Şallı ve Karahüseyinoğlu, 2010).

Pehlivanın güreşirken üzerinde bulunan tek giysi kispettir. Kispetin giyilmesi sırasında uyulması gereken bazı kurallar vardır. Eskiden pehlivanlıkta hocasının takdirini kazanmamış güreşçiye kispet giydirilmezdi. Ustaları tarafından kispet giymeye layık görülen pehlivanlar için bir tören yapılırdı. Bu törende genç pehlivan ustasının ve yaşlı diğer pehlivanların ellerini öper, onların dualarını alır ve rakibiyle gösteri güreşi yapardı. Törene gelen misafirleri genç pehlivanın ailesi ağırlardı. Kispet giyme töreninde yağ kazanının veya ibriğinin içine bir miktar gülsuyu dökülürdü (Köse, 1990).

Pehlivanlar kispetlerine duygusal olarak çok bağlıdır. Güreşi bıraktıktan sonra, kispetlerini evlerinin en değerli yeri olan misafir odalarının duvarına asarlar (Kahraman, 1995).

4. İSLAMİYET VE GÜREŞ

Güreş insanların zekâ ve beden kuvvetlerini birleştirerek yapılan bir spordur. Bedenen geliştiren ve vücudun kuvvetlenmesine yardımcı olan bu spor İslamiyet'te teşvik edilmiş, Müslümanların birbirleriyle güreş müsabakaları uygun görülüş, hatta Peygamber Efendimiz (S.A.V.) kendisi de bizzat güreşmiştir (Turan, 1985). Hz. Muhammed (S.A.V.) kendisi de, devrinde Mekke'de kuvvetiyle şöhret bulan, Pehlivan Rükane İbnu Abdi Yezid ile bizzat güreşerek Müslümanlara bu konuda örnek olmuştur (Turan, 1985).

Görüldüğü üzere güreş spor dalı İslam dininde en seçkin faaliyetlerden birisi olarak yer almıştır. Bu durum Selçuklularda ve Cihana şümül Osmanlı devletinde hep göz önüne alınmıştır. Siyer kaynaklarında Peygamberimizin Rükâne'den başka bazı kimselerle de güreştiği, ergenlik çağına gelmiş olan sahabe çocuklarının askere alınmaları için her sene düzenlenen merasim sırasında birbirleriyle güreştikleri, ayrıca Hz. Hasan ve Hüseyin'in de Resûlullah'ın huzurunda güreş tuttıkları yer almaktadır (Türkmen ve İmamoğlu, 2016).

Kırkpınar güreşlerinde de merasimler içerisinde dinî törenlere yer verilmektedir. İslâm dinine bağlı üyelerine, İslam dininin tüm dinlerden üstün olduğunu bilinçlendirme işlevi sergilenmektedir. Güreşler, özellikle Cuma günü başlatılır. Ve başlamadan önce dinî törenler yapılır. Bu törende; Pehlivanlar Mezarlığı'nda merhum pehlivanlar (Adalı Halil, Kara Emin) ziyaret edilir. Kırkpınar'da gelmiş geçmiş tüm pehlivanların ruhları için hatim indirilir, mevlit okutulur ve topluca Cuma namazı kılınır. O gün Cuma namazının hutbesinde din adamları pehlivanlık ve Kırkpınar güreşleri üzerine konuşmalar yaparlar, dualar okurlar. Daha sonra güreşler başlatılır (Güven, 1999).

Güreşlerin içerisinde de İslamiyet'le ilgili kutsal isimler ve kurallar uygulanır. Dinî göndermeler içten gelen her türlü düşüncenin gücünü ortadan kaldırır ve pehlivanları öfkeden, kural dışı davranışlardan arındırır. Türklüğün ve İslamiyet'in ahlâkî değerlerine sahip olan pehlivanlar; dinî olgunluğun sembolü olmanın ötesinde, bahadırılık faziletlerinin de sembolüdür. Güreşçilerin pirlilerinin gücü, pehlivanlarda toplanmıştır (Güven, 2003).

TİDSAD

Güreş için meydana çıkan pehlivanlar kispeti giymeden önce iki rekât namaz kılarlar. Sonra yere çökerek dualar okurlar. Kispetin ön kasnağını öperek başa koyarlar. Önce sağ ayağı, sonra sol ayağı geçirerek kispeti giyerler. Kispeti çıkarırken de yine aynı şekilde önce sağ ayağı, sonra sol ayağı çıkarırlar ve kispetin kasnağını öperler (Güven, 1999). Bazı pehlivanlar güreşi bıraktıktan sonra kispetlerini Mekke’de kale duvarına asmak için Mekke’ye götürür ya da bir gidenle gönderirler (Kahraman, 1989).

Peygamberimiz Hz. Muhammet (SAV) bir Hadis-i Şerifinde: “Asıl pehlivan güreşte karşısındaki yenen değil, asıl pehlivan öfkelenildiği zaman, gazaplandığı zaman, sinirlendiği zaman, sinirini yenebilen, gazabına sahip olabilen, öfkesini yenerek bir zarar etmeden savabilendir.” buyurmaktadır (Güven, 2003).

Güreş sporuna Selçuklular ile birlikte giren yeni kuralların başında Hz. Peygamberimiz Muhammed Mustafa (SAV)’e salâvat getirilmesi, dua okunması ve Hz. Hamza’nın adının anılması gelir (İslam Ansiklopedisi, 1996: 318).

Güreşlerin yönetiminden baş yetkili ve sorumlu kişi Ağa’dır. Güreşlerin sunuculuk görevini ve dualarını yapan kişi de Cazgır’dır. Cazgır, dua okuyarak, hamasi konuşmalar yaparak, pehlivanları salavatlar. Bu duada genelde şiir gibi dizeler içerisinde, yiğitlikten, kahramanlıktan bahsedilir. Cazgır duasını okuduktan sonra salavat getirilir. Pehlivanlar bu esnada el tutuşurlar ki, bu tutuş la fütüvvetteki Bey ’at a gönderme yapılmaktadır. Pehlivanlar cazgırı can kulağı ile dinlerler. Cazgır çıkış vermeden çıkamazlar. Pehlivanlar güreşe Besmele ve Salât ü Selâm ile başlarlar (Güven, 2003)

Milli şairimiz M. Akif Ersoy sporculuk yönü bulunmaktadır; onun gençliğinde onu uzvi iptilardan din ve pehlivanlığın kurtardığını kendisi belirtir. O, güreşe bünyenin fazileti diye bakar. Dine gelince; "Dindar olmasaydım gençliğimde ahlaksız olabilirdim. Faziletin ictimai bir mefhum haline girmediği genç yaşta insanı din tutar' diyordu (İmamoğlu, 1991).

Spor faaliyetleri de tekkeler ile iç içedir. Özellikle dini prensiplere ters düşmeyen veya okçuluk gibi tavsiye edilen sporlar kurulan tekkelerle geliştirilmiştir. Bunların başında Okçular Tekkesi ve Güreşçiler Tekkesi(Tekke-i Küştegiran)gelmektedir. Osmanlı spor tarihinde önemli yeri olan güreşin Pehlivanlar Tekkesinde talim edildiği kaynaklardan anlaşılmaktadır (Hatipler, 2010).

5. MİLLİ KÜLTÜR VE MEDENİYET

Kültür, bir toplumu diğerinden ayırmaya yarayan, onun özelliğini temsil eden bir işaret gibidir. Onun için kültür birliği, ırk birliğinden, hudut birliğinden daha önemli bir özellik taşıır (Topçuoğlu, 1975:88). Bir milletin kültürü varsa o millet vardır, eğer kültür yoksa veya özünü yitirmişse o toplum kimlik değiştirir.

Kültür, bir milletin ruhudur, hayatının iksiridir; kurtuluş ve yükselişin en büyük bir amilidir. Ruhsuz bir vücut nasıl yaşayamazsa, kültürü akim kalan bir millet de pâyidar olamaz (Saffet, 1933:3-51).

Tylor'a göre kültür, bilgileri, inançları, sanatı, hukuku, morali, töreleri, kişinin toplumdan edindiği bütün istidat ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütündür (Soysal,1985:236) Tylor, kültür sözcüğü ile maddi kültürden çok manevi kültürü kastetmektedir.

Krober'e göre kültür, öğrenilmiş ve aktarılmış hareki reaksiyonlar ve alışkanlıklar, teknikler, fikirler, değerler ve teşvik edilen davranışların tümüdür (Başaran, 1975:20)

Kültür, insan davranışlarını yönlendirir, kültür istikrarlıdır, fakat ayrıca dinamik olduğu için sürekli ve daimi bir değişim halindedir (Erdentuğ, 1986:230).

Bütün bu açıklamalar dan sonra diyebiliriz ki; sosyolojik anlamda bir toplumun kültürü, en başta o toplumun konuşma ve yazı dili, edebiyatı, sanatı, bilimi, felsefesi, örf ve adetleri, gelenekleri, töreleri, halk inançları, alışkanlıkları, ahlak ve hukuku, değerleri, sembolleri, ekonomik anlayışı, ayin ve törenleri, müzik, resim, oyun, heykel ve mimari tarzıdır (Arslanoğlu, 2000).

Güreş sosyal hayatın o kadar içinde olmuştur ki özellikle sözlü edebiyatın en temel parçası haline gelmiştir. Bugün Türkiye'nin birçok yerinde güreş ile ilgili sözler kullanılmaktadır.

Bu kelimelere bazı örnekler verildiğinde şöyle sıralanabilir:

Başa güreşmek, meydan okumak, rakibi köprüye getirmek, elense çekmek, hodri meydan, pehlivan yapılı olmak, tırpan atmak, kafa kola almak, meydanı dar etmek, paça kaptırmak, paçayı kurtarmak, meydanı boş bulmak, tuşa getirmek, pehlivan gibi maşallah, paçayı sıyırmak, adam gibi güreşmek, yenilen pehlivan güreşe doymaz, pehlivan gibi kalın enseli, meydanı doldurmak, çangal atmak, kaçak güreşmek, kütük gibi devirmek, zor oyunu bozar, pes ettirmek, kispeti duvara asmak, topuk kesmek, sırtı yere gelmez, bizi kafa kola aldı, açık düşürmek ve başa soyunmak gibi sözlerdir (Hatipler, 2010).

Medeniyet, milletlerarası ortak değerler seviyesine yükselen anlayış, davranış ve yaşama vasıtaları bütünüdür. Bu ortak değerlerin kaynağı kültürlerdir (Kafesoğlu, 84:16).

Medeniyet kelimesi, ilmi ve teknik gelişme, şehirleşme, sosyal organizasyon bakımından daha ileri aşamada bulunan toplumlar için kullanılır. Zamanımızda ise daha çok, sanayileşme, modernleşme gibi sözler tercih edilmektedir (Meriç, 1986; 44).

Kültür genel olarak, bir milletin sahip olduğu dil, din, ahlak ve sanat gibi manevi değerlerin bütünü şeklinde tanımlanmaktadır. Kültür, toplum halinde yasamanın bir ürünü olarak ortaya çıkar. Kültür bir taraftan toplumsal hayati düzenlerken, diğer taraftan da yönlendirmektedir (Kincal, 1996, s.12).

Kültür, bir bakıma yaşama biçimidir. Toplumsal kalıtım olarak ta açıklanan bu yaşama biçimi formal ya da informal yollardan kuşaktan kuşağa aktarılır. Burada kültürün formal olarak aktarılması isini eğitim sayesinde okullar üstlenmiştir. Okulun görevlerinden biri kültürü tanıtarak aktarmaktır. “Sosyologlar ve sosyal yöne ağırlık veren eğitimciler, eğitimi, bireyin içinde yaşadığı topluma göre sosyalleşmesi, toplumun kültürünü kazanması, toplumu tam olarak benimsemesi ve toplumun kültürünü geliştirmesi olarak tanımlıyorlar.” (Ergün, 1996, s.9).

Milli kültürü dikkate almadan yapılan bir eğitimde zamanla kültürel bozulmalar meydana geleceğinden bu ülke insanların toplumsal mutluluğunun bozulması kaçınılmazdır. Bu tür bir Eğitim veren ülkelerde dil, din gibi kültürel değerler bozulacağından bu ülkeler, gelişmiş ülkeler seviyesine çıkamayacaklardır. Bu tür problemlerin yok edilebilmesi için, eğitim programları hazırlanırken eğitimin kültürel temellerinin bilimsel yollarla incelenerek dikkate alınması gereklidir (Ocak, 2006).

Eğitim programları topluma belli hedef davranışları kazandırmak amacıyla hazırlandığına göre toplum kültürünü dikkate almak zorundadır. Toplum kültürünü dikkate almadan hazırlanan eğitim programları, toplum refahı ile bireyin refahı arasında denge kuramayacağından eğitim problemlerinin artmasına neden olacaktır (Ocak, 2006).

6. SONUÇ

Toplumları millet yapan geçmişten günümüze kadar gelen kültürel değerleridir. Kültürler geçmişten beslenir ve geleceğin şekillenmesinde yön veren önemli yapı taşlarından bir tanesidir. Kültürlerin oluşmasında gelenek ve göreneklerimize bağlı olarak yapılan etkinlikler, programlar, festivaller, şenlik ve spor müsabakaları bulunmaktadır. Bu tür etkinlikler içerisinde önemli bir yere sahip olan ata sporumuz güreş yer almaktadır.

Bir topluma milli ve manevi değerleri direkt olarak öğretmezsiniz. Bu tür değerleri öğretmek için kültürümüz içerisinde var olan bazı materyallerin kullanılması gerekmektedir. Özellikle yaz aylarında yapılan yağlı güreş, karakucak gibi şenlik havasında geçen festivallerde milli ve manevi değerlerimizi besleyen önemli enstantaneler görülmektedir. Bunlar arasında güreş müsabakaları öncesinde cazgır dediğimiz şiir, beyit ve manalı sözleri aktaran kişiler bulunmaktadır. Cazgırlar tarihimiz ve milletimizin yaptıkları kahramanlıkları övgülü sözlerle aktararak milli değerlerimizin oluşmasına katkı sağlanmaktadır. Cazgırlar tarafından Peygamber Efendimiz (SAV)'e salavatlar getirilmesi ve Allah'ın aslanı olarak tabir edilen, güreşçilerin piri olarak Hz. Hamza'nın gösterilmesi manevi değerlerimizi besleyen önemli davranışlardandır. Güreşin daha aktif geçmesi için alanda bulunan seyircileri ve güreşçileri coşturan davul ve zurnacılar yer almaktadır. Davul ve zurna eşliğinde yapılan güreşlerde milli melodiler çalınmaktadır. Yağlı güreş alanında güreşçilerin büyüklerine, ustalarına, rakiplerine ve seyircilere karşı gösterdikleri saygı ve güzel davranışlar kültürümüzü besleyen önemli özelliklerdendir.

Tarihi Kırkpınar güreşlerinin töre ve gelenekleri yüzlerce yıldır devam ederek gelmektedir. Burada yapılan töre ve gelenekler kaybettirilmeden yapılmalı ve tarihi mirasımız korunmalıdır.

Uluslararası arenada milli güreşçilerimiz tarafından kazanılan önemli başarılar toplumumuzun tarafından övünç kaynağı olarak görülmektedir. Millet olarak gücümüzü uluslararası güreş arenasında göstermek ve Türk gibi güçlü sıfatını kazandığımız güreş sporunda bayrağımızı en üst göndere çekmek milletimizin her zaman istediği ve arzuladığı başarılarıdır.

Son zamanlarda toplumumuz da meydana gelen kültürel yozlaşmaya karşı önlemler alınması gerekmektedir. Milli ve manevi değerlerimizi besleyen ata sporumuz güreşin daha aktif olarak kullanılmalıdır. Milli ve manevi değerler bir topluma direkt olarak öğretilmez. Gelenek ve göreneklerimiz vasıtasıyla değerler eğitimi verilebilir. Değerler eğitimi verilmesinde, toplumumuz içerisinde var olan gelenek ve göreneklerimiz kullanılmalıdır.

Öneriler

- Kültür mirasımız olan ata sporumuz güreşin sempozyum, çalıştay, panel ve kongrelerle yeni nesil gençliğimize tanıtılması ve bilgilendirilmesi önerilmektedir.
- Milli Eğitim Bakanlığının kültürümüzü devam ettirmek ve geliştirmek için ders programlarına Milli Kültür Mirasları dersini eklemesi tavsiye edilmektedir.
- Türkiye'de bulunan birçok ilde özellikle yaz aylarında geleneksel sporumuz güreş ve diğer sporların tanıtım amaçlı, gösteri şeklinde uygulanması öngörülmektedir.

TİDSAD

- Geleneksel güreşlerde yapılan bazı otantik uygulamaların eksiksiz ve tam olarak devam ettirilmesi gerekmektedir.

Not: Bu çalışma; Kahramanmaraş'ta yapılan “ III. International Traditional Turkish Wrestling Symposium and Games” kongresinde poster bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

- Akçora, E. (2000), Kazakistan'da Nevruz Bayramı, Türk Dünyasında Nevruz, III. Uluslar Arası Bilgi Şöleni Bildirileri. AKMB Yay., 2000 Ankara.
- Akkurt, M. (2008), “Kahramanmaraş'ta Yapılan Geleneksel Güreşlerin Tarihsel Gelişimi Ve Toplum Tarafından Algılanış Biçimleri” Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Arslanoğlu, İ. (2000). Kültür ve Medeniyet Kavramları, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi, (15).Atalay Besim, a.g.e., 1.cilt, s.474
- Atabeyoğlu, C. (2000). Geleneksel Türk Güreşi ve Kırkpınar, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Yayınları No:5, A&B Kitapçılık ve Dağıtımçılık LTD. ŞTİ., Ankara, 88s.Atalay Besim, (a), a.g.e., 1.cilt, s.368
- Başaran, F. (1975). Sosyal Psikoloji, Ders Notları (Çoğaltma), Ankara, DTCF, Felsefe Bölümü,1975.
- Bayraktar, G., & Tozoğlu, E. (2015). Güreş Sporuna Küreselleşme Sürecinin Etkileri. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2).
- Devellioğlu, F. (2002). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, *Aydın Kitabevi yayınları*, Ankara 2002, s. 522.
- Erdentuğ, A. (1986). "Kültür Alanı yaklaşımı", *Belleten*,196,4.1986, 230.
- Ergün, M. (1996). Eğitim Felsefesi. *Ocak yayınları*, Ankara, 1996
- Erler, M. Y., & Özyurt, S. (2012). Türk Kültüründe Kadimden Günümüze Ulaşan Sosyal Örgütlere Dair Bir Misal: Salâvatçılıktan Cazgırlığa (An Example, From the Ancient Times to the Present for the Social Organizations of Turkish Culture: From'Salavatçı'(Eulogizer) to'Cazgır'(Announcer)). *Studies of Ottoman Domain*, 2(2).
- Güven, Ö. (1999). Türklerde Spor Kültürü, *Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı yayınları*, Ankara 1999.
- Güven, Ö. (2003). Geleneksel Okçuluk ve Güreş Sporunda Ahiliğin Etkileri.Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi, (27).
- Hatipler, M. (2010). Rumeli Türklüğünün (Yağlı) Güreş Sporunun Gelişmesine Etkileri, *V. Uluslararası Tarihi Kırkpınar Sempozyumu bildiri kitabı*, Edirne, 2010
- İbrayev, Ş. (2000), Kazaklarda Nevruz ile İlgili Gelenekler ve Oyunlar, Türk Dünyasında Nevruz, III. Uluslar Arası Bilgi Şöleni Bildirileri. AKMB Yay., 2000 Ankara.

- İmamoğlu, A. V. (1991). Akif'in hayatından seçmeler, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (10).
- İndraliyev, İ. (1995), Nevruz Bayramında Nogay Halk Âdetleri, (Türkiye Türkçesine Aktaranlar: Mariyam Bulgarova, Celalettin Erbay), *Türk Kültüründe Nevruz Uluslar Arası Bilgi Şöleni (Sempozyumu) Bildirileri*, (20-22 Mart 1995), AKMB Yay., Ankara, İslam Ansiklopedisi, (1996): 318
- İşler, H. Hergüner, G. (1999). "Türk Sosyal Hayatında Sporun Yeri ve Geleneksel Türk Sporları", *Türk Kültürü*, sayı:432, Ank.1999, s.244'ten,
- Kafesoğlu, İ. (1984). "Milli Kültür-Siyaset İlişkisi", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 4.1984, 1.
- Kahraman, A. (1995). Osmanlı Devleti'nde Spor, *Kültür Bakanlığı yayınları*, Ankara 1995.
- Kahraman, A. (1989). Cumhuriyete Kadar Türk Güreşi, C. I, *Kültür Bakanlığı yayınları*, Ankara 1989.
- Karaküçük S. (1993). "Ülkü, Seçilmiş Spor Makaleleri". Ankara 1993.
- Kıncal, R. Y. (1996). Eğitim Bilimine Giriş. Erzurum, 1996.
- Köse, M. (1990). Edirne- Kırkpınar ve Yağlı Güreş, *Polat Ofset*, İstanbul 1990.
- Meriç, C. (1986). Kültürden İrfana, *İnsan Yayınları*, İstanbul, 1986.
- Nadiem, İ. (1968). Trace of Turkey in Indian Wrestling, London: *Oxford University Press*.
- Ocak, G. (2006). Eğitim programlarına felsefi ve kültürel temelin etkileri. *International Journal of Human Sciences*, 1(1).
- Özbil A. (2009). "Kispet ve Kispet Ustalıği", *Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, Yıl 1, Sayı 2/2, Temmuz 2009 "Türk Kültüründe Terzilik"
- Petrov, R. (1984). Wrestling in Bulgarian, *SELA Press*, Sofia
- Rahman, A. (1995), Tarihten Günümüze Doğu Türkistan'da Nevruz Kutlamaları, (Türkiye Türkçesine Aktaran: E. Emet - A. Çelikbay), *Ana Yurttan Atayurda Türk Dünyası Dergisi*, Ankara, ss. 8/10-14
- Saffet, M. (1933). "Kültür İnkılabı", *Ülkü Mecmuası*, 1(5), 6.1933,351.
- Soysal, İ. (1985). "İletişim İnkılabı ve Milli Kültür", *Erdem Dergisi*, 1(1), 1.1985,236.
- Şallı, A.O., Karahüseyinoğlu, M.F. (2010). Küreselleşme Ve Modern Sporların Gölgesinde Kırkpınar Yağlı Güreşleri, *V. Uluslararası Tarihi Kırkpınar Sempozyumu bildiri kitabı*, Edirne, 2010
- Tayga Y. (1990). Türk Spor Tarihine Genel Bir Bakış, *Ankara*, 1990, s. 1
- Toksöz İ., Fırat, K., Günalan, B. (2010). "Köklü Geleneğin Şehri", *Sky life Dergisi*, Türk Hava Yolları, 323/86, 2010
- Toksöz, İ. (2011). Batı Trakya Türk Toplumunun Rodoplardaki Buluşma Noktası: Seçek Yaylası Tarihi Seçek Yağlı Güreşleri ve Kültür Etkinlikleri. *Milli Folklor*, 23(91).

- Turan,A. (1985). İslamiyet'te Spor ve Önemi, *Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları*,Ank.,1985.
- Tüzün A. (2010), “Türk Dünyasında Ortak Sporlar”, *Kenar Platform*, İstanbul.
- Türktaş, M. (1999). Divani) Lügatit-Türk'te Yer Alan ve XI. Yüzyılda Türkler Arasında Oynanan Oyunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(5), 61-65.
- Türkmen, M. İmamoğlu, O. (2016).<http://www.gelenekselfed.gov.tr/dosyalar/725a2c632c.pdf> İslam'ın Doğuşu ve Asrı-Saadet Döneminde Sporun Önemi M.; Omü YD. Spor Bilimleri Fakültesi, Samsun E.T.28.04.2016
- Türkmen, M. (2016) Osmanlı Güreş Tekkeleri Ve Fonksiyonelliği. www.gelenekselfed.gov.tr E.T.27.04.2016
- Topçuoğlu, H. (1976). Genel Sosyoloji Ders Notları(Çoğaltma), *A.Ü.DTCF; Felsefe Bölümü*,1976.
- Uzun, M., vd., (2004). “ Kahramanmaraş İlinde Yapılan Folklorik Güreşler ve Sosyal Hayata Etkileri”, *I. Kahramanmaraş Sempozyumu*, 2, Kahramanmaraş, ss. 1053- 1063.
- Uzunkaya, E, (2010), Türk Halk Danslarının Müzikle İcrasında Davulun Yeri ve Önemi Sayı 20, Nisan – Mayıs – Haziran 2010 *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi* ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
- Yıldıran, İ. (1996)." Uygulama Nedenleri ve Fonksiyonları bakımından Türk Kültürlerinin Erken Devirlerinde Bazı Sportif Aktivitelerin Görünümü." *G.Ü. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri*, C.I, S.2, s.48- 50, Ankara 1996
- Yuşeva, N. (2000). Altay Şamanlığı Konusunda Notlar, Türk Dünyasında Nevruz, *III. Uluslar Arası Bilgi Şöleni Bildirileri*. AKMB Yay., Ankara